

TÜRKİYE'NİN

Doğal-Egzotik

AĞAÇ ve ÇALILARI

1

İlk Bölümler
Gymnospermiler
(A-Z)
Angiospermiler
(A-G)

Prof. Dr. Ünal AKKEMİK
Editör

I Gymnospermiler Angiospermiler (A-G)

Editör

Prof. Dr. Ünal Akkemik

Bölüm Yazarları (Alfabetik sırayla)

Ahmet Emre Yaprak (Ankara Ü. Fen Fak.)	Hüseyin Fakir (S.D. Ü. Orman Fakültesi)
Ali Kavgacı (Batı Akdeniz Orm. Arş. Enst.)	İsa Başköse (Biyolog)
Ali Kaya (Orman Mühendisi)	Nesibe Köse (İstanbul Ü. Orman Fakültesi)
Aliye Aras (İ. Ü. Fen Fakültesi)	Neval G. Özkan (Düzce Ü. Orman Fakültesi)
Alper H. Çolak (İst. Ü. Orman Fakültesi)	Nihan Koçer (Düzce Ü. Orman Fakültesi)
Bilge Tınçkol (Bartın Ü. Meslek Yükoku)	Nurgül Karhoğlu (İstanbul Ü. Orman Fakültesi)
E. Burcu Yeşilyurt (Biyolog)	Özgür Eminagaoglu (Artvin Çoruh Ü. Orman F.)
Emrah Yüksel (Artvin Çoruh Ü. Orman F.)	Rüya Yılmaz (Orman Mühendisi)
Dilek Oral (İstanbul Ü. Orman Fakültesi)	Saim Başaran (Batı Akdeniz Orm. Arş. Enst.)
Eruaz Altundağ (Düzce Ü. Fen-Edebiyat F.)	Salih Sercan Kanoğlu (N. Gökyiğit Botanik B.)
Gamze Tuttu (Ç. Karatekin Ü. Orman F.)	Serdar Aslan (Düzce Ü. Orman Fakültesi)
Gül Nilhan Tuğ (Ankara Ü. Fen Fak.)	Tolga Ok (K. Maraş S. Ü. Orman Fakültesi)
Güven Aksu (Artvin Çoruh Ü. Orman F.)	Turgay Birtürk (Düzce Ü. Orman Fakültesi)
H. Tuncay Güner (İst. Ü. Orman Fakültesi)	Ünal Akkemik (İstanbul Ü. Orman Fakültesi)
Hatice Yılmaz (İstanbul Ü. Orman Fakültesi)	Zeki Aytaç (Gazi Ü. Fen-Edebiyat Fak.)

Hedera L. (Orman Sarmaşıkları)

Özgür Eminağaoğlu, Güven Aksu

Tırmanıcı veya sürünücü çok yıllık odunsu bitkilerdir. Gövdeler tutunma kökleri ile tutunarak yükselirler. Yapraklar basit, saplı, elips ve elsi loplu olup kulakçısızdır. Şemsiye şeklindeki çiçek kurulları, tek veya birçok kurul bir arada bileşik salkım halindedir. Çanak yapraklar oldukça küçük; taç yapraklar 5 adet ve serbesttir. Ovaryum 5 gözlü; stillus 1 tanedir. Meyve küremsi üzümşü meyvedir (Chamberlain, 1972c). Kuzey Afrika, Tropik ve subtropik Asya ve Avrupa'da doğal yayılış gösteren yaklaşık 15 türü vardır (eFloras.org: 2013).

Türkiye'de doğal yayılışa sahip 2 türü vardır. Bu türlere ilişkin tanı anahtarı aşağıdaki gibidir (Chamberlain, 1972c):

1. Yapraklar 5-8 cm; sürgün ve çiçek kurulundaki yıldızimsı tüyler 0,15-0,4 mm genişliğinde
.....*Hedera helix*
1. Yapraklar (6-)12-25 cm; sürgün ve çiçek kurulundaki yıldızimsı tüyler 0,4-0,75 mm genişliğinde
.....*Hedera colchica*

Hedera colchica (K.Koch) K.Koch

Kafkas orman sarmaşığı

Doğal

Yayılışı

Deniz seviyesinden 1500 m yükseltiye kadar, kıyılarda, ağaçlar üzerinde tırmanıcı olarak yayılış gösterir. Batı Kafkasya, Gürcistan ve Karadeniz kıyılarına yakın olan Kafkas bölgelerinde yayılış gösteren Öksin elementi olan bir türdür. Türkiye'de Artvin, Sakarya, Zonguldak, Kastamonu, Ordu, Giresun, Rize illerinde yayılış gösterir.

Botanik Özellikleri

H. helix'e çok benzer. Ondan farklılıkları; yaprakları daha geniş (25 cm kadar), kısır sürgünler üzerindeki yapraklar yumurtamsı-eşkenar üçgenimsi şekilde ve çok belirgin loplü; sürgün ve çiçek kurulunda bulunan yıldız tüyleri 0,4-0,75 mm genişliğinde ve 15-25 dallıdır. Meyve siyah renktedir (Chamberlain, 1972c; Tutin ve ark, 2010).

Hedera helix L.

Adi orman sarmaşığı

Doğal

Yayılışı

Avrupa'nın ılıman bölgelerinde ve Asya'da yayılış gösterir. Ortalama 1500 metrede ormanlar içinde ağaçların üzerine tırmanıcıdır ya da yerde sürünücü olarak yayılış gösteren bir türdür. Avrupa, Türkiye'de, Anadolu dışında ve Adalarda yayılış gösterir. Türkiye'de Çanakkale, Balıkesir, İstanbul, Bolu, Ankara, Sinop, Ordu, Giresun, Rize, İzmir, Denizli, Antalya, Hatay da yayılış yapar.

Botanik Özellikleri

30 metreye kadar boylanabilen, gövdeleri sürünücü ya da tırmanıcı, çok yıllık odunsu bitkilerdir. Genç sürgünleri ve çiçek kurulu yıldızimsı tüylerle çevrilidir. Yapraklar tüysüz, herdem yeşil, çiçekli sürgünler üstünde darca elips veya hemen hemen daire biçiminde-yüreğimsi şeklinde, genellikle bütün halde, 5-8 x 5-10 cm boyutlarında; kısır sürgünleri üzerindeki elsi şekilde 3-5 loblu, (2-)4-8 x 2-6 cm boyutlarındadır. Taç yapraklar 3-5 mm, yeşilimsi, ilk zamanlarda açık, sonraları aşağı doğru eğilmiştir. Meyve yeşil veya mavimsi-siyah renkte, 6-12 mm çapındadır. Çiçeklenme zamanı Ağustos-Eylül aylarıdır (Chamberlain, 1972c). Bu türün bilinen 3 alttürü vardır. Bunlara ilişkin tanı anahtarı aşağıdaki gibidir:

1.Bitki rizomlu; olgun meyve morumsu siyah renkte; İspanya'da doğaldır.

..... *Hedera helix* L.subsp. *rhizomatifera* McAllister

1.Bitki rizomlu değil

2.Olgun meyve portakal sarısı renkte; İtalya, Balkanlar ve Türkiye'de doğaldır

..... *Hedera helix* L.subsp. *poetarum* (Nicotra) Nyman

2.Olgun meyve morumsu siyah renkte; Orta, Kuzey ve Batı Avrupa'da doğaldır.

..... *Hedera helix* L.subsp. *helix*

Türkiye'de, bu alttürlerden yalnızca subsp. *poetarum* (Nicotra) Nyman doğal olarak bulunur.

